ГОДИНА XVII. На Цетињу, у Недјељу, 23. Октобра 1888. БРОЈ 43

Излази недјељом.
Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ (с БОСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ) на годину 6 ф., на по год 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.
За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се У плаћеним писмима непосредно администрцији „Гл. Црногорца“ на Цетиње, а може се и картом упутницом на пошту у Котор. Дописи шиљу се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се од реда 5 новчића. За веће и на дуже вријеме мање.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

Берлин, 15 октобра, (касно ноћу). — Примајући депутацију берлинске општине која дође да му преда честитку приликом његова повратка, рече Цар Вилхелм, да се она пажња коју је свуда сретао није само тицала његове личности, но и царевине и пријестонице њемачке. Нада се да ће његово путовање уродити најљепшим редом. Цар је жестоко прекорио берлинске новине што су заподјели задјевицу о царској породици и позвао је депутацију да учини што може да та непристојност престане.

Биоград, 15 октобра, — Краљевим писмом постављају се чланови одбора за промјену устава; чланови припадају свијем политичкијем странкама. Краљ ће кад и кад предсједавати одбору.

Сриједац, 15 октобра, — Собрање је отворено бесједом принца Кобурга, који са задовољством истиче да се праведна ствар бугарска с дана у дан све више утврђује, хвала општем миру, као и задовољству и поузданости и реду што влада у земљи.

Берлин, 18 октобра. *) — „Norddeutsche Algemeine Zeitung“ објављује француски оригинални брзојав којим је Цар Вилхелм II. честитао Гирсу славу педесетогодишњег државног службовања. Цар поздравља Гирса као поузданог, искреног посредника у службеној и личној узајмици која везује Цара њемачког са Гирсовим Господаром и присним рођаком Цара Вилхелма. — Гирс је одговорио, како је срећан што му је суђено да буде тумач пријатељскијех осјећаја те спајају његова Господара са царем Вилхелмом, као и завјетне и срдачне слоге између двије царевине.

Биоград, 19 октобра — Приликом прогласа Краљева ради промјене устава била је синоћ бакљада биоградског грађанства. Грађани су поздравили Краља и Краљевића, који се појавише на балкону двора. Одушевљење неописано. Трговац Јовановић изговорио је бесједу обричући да ће све странке помагати Краљу. Краљ је захвалио и нагласио потребу уједињења свијех политичкијех странака. Увјераваше како он хоће само срећу народа српског.

Петроград, 19 октобра. — Из Карса стиже глас, да је жељезнички воз, на коме се Цар возио, искочио из коника. Сва су кола поломљена, па и она у којима је царска породица била баш при обједу. Као њеким чудом остала је царска породица неповријеђена. У осталим колима било је 19 мртвијех и 18 рањенијех. Цар је наредио да се мртви пренесу у Петроград. Царска се породица вратила у Љесовоје, гдје је служена служба божја с благодарењем. При несрећном случају није било зликовачког смјера.

Петроград, 20 октобра. — Сви владаоци и све владе честитаху Цару што га је Свемогући спасао биједе невидовне.

Биоград, 20 октобра. — Краљ Милан примио је прекјучер Ј. Ристића, М. Гарашанина и С. Грујића. Говори се да му је разговор с њима био много пријатан.

Беч, 20 октобра. — Јављају из Хага, да је Краљ Холандије много слаб.

Харков, 20 октобра — Цар је прошао јучер кроз Харков, гдје га је народ с неописаним одушевљењем дочекао; сред поздрава народне радости кренуо је Цар даље у Москву.

Беч, 22 октобра. — „Politische Correspondenz объављује нацрт новог војног закона, коме је намијењено да поправи битно и знатно војни склоп Цесаревине, без великог умножења трошкова.

*) Исти дан јавља нам наш бечки кор. биро из Берлина, како службена Волфова агенција из поузданог извора пориче гласове о неком атентату у Кутанису. Брзојав је овамо стигао неразумљив, јасно је само да се неки гласови поричу, те тако није ни штете. Ур.

ИЗ НОВИНА.

Новосадски „Бранник“ има у свом 118-ом, 119-ом и 120-ом броју три чланка под насловом „Општи имовински законик за књажевину Црну Гору. Написао Ђ.“ Ево их доносимо и нашијем читаоцима:

I.

Црна Гора је земља, о којој се у посљедње вријеме врло мало пише по листовима.

Али је Црна Гора у току ове године показала тако знамениту тековину на пољу културноме, да заслужује пуним правом, да се о њој говори и пише са изразима искреног признања и највећег поштовања.

Данашњи свијет крај свег бесмисленог разметања, како је силно напријед коракнуо у просвјети, ипак радије разбира гласове о рату и преврату, о министарским кризама, о страначким борбама, о програмима разних политичких странака, о конзервативцима и либералцима и радикалци, ма и социјалистима, него што прати тихрад на пољу културноме, које непримјетно али поуздано полаже чврст темељ будућности државâ и народâ.

Што данашњи свијет волије да слуша о спољашњим догађајима, који се збивају са хуком и букэм, него да пажњу своју обраћа на тихи рад културни, том се има и приписати, што један такав догађај, који се догодио у тишини, није изазвао већу и трајнију пажњу у великоме свијету, који ће пак имати замашних и благодетних послѣдица за кнежевину Црну Гору.

Дана 1 јула о. год. стао је на снагу „општи имовински законик за књажевину Црну Гору“, а израдио га је професор Одеског универзитета, чувени научењак др. В. Богишић.

Тај је законик изазвала жива потреба народа црногорског.

Посљедњи рат Црне Горе са Турском знатно је промијенио пређашње њене односаје.

Границе њене биле су знатно раширене, па да би држава, које је потпуна независност сада опште призната, и културно напријед коракнула, стала је живо радити на пољу свога душевног и материјалног унапређења, оснивајући школе, дижући народну привреду, бринући се за саобраћајна средства и поправљајући и усавршавајући различне гране државне управе.

Све то је учинило, да се сваким даном све то јаче осјећала потреба, да земља добије и грађански законик, који ће одговарати знатно промијењеним односајима и намиривати повећане потребе приватнога живота.

Познато је, како се иште много времена, озбиљне и темељите студије, да се за једну земљу састави општи грађански законик.

То свједоче законарске радње скоро свих јевропских држава; то показује навластито историја постанка општег грађанског законика аустријскога.

У Угарској су прије више од четвртине вијека укинути приватни закони аустријски, па ипак Угарска до данас још нема свог сопственог грађанског законика.

Општи грађански законик за кнежевину Црну Гору, који истина није потпун, састављен је за кратко вријеме; то је писцу његову тим на већу славу, што законик у сваком погледу одговара своме смјеру.

То није био лак посао! Писац се морао, као што се спомиње у Указу, којим се законик потврђује и објављује, обзирати на напредна начела данашње модерне јуриспруденције и на законарске радње других образованих држава, а сврх тога морао је главну пажњу обратити на народне појмове о правди и правици, на обичаје, предања и на живе потребе народа црногорскога.

Али је Богишић, који је већ поодавно стекао лијеп глас у ученоме свијету као вјешт обрађивач обичајног права, умио достојно да одговори том двоструком обзиру.

Писац је све градиво имовинскога законика подијелио на шест дјелова, подијелио га је пак овако:

Дио први: Уводна правила и уређења: о законима (чл. 1—9); о имаоницама (чл. 10—14); о имовини и њеној заштити (чл. 15—17); о држини или посједу (чл. 18—25).

Дио други: О влаштини и о другим врстама права укоријењених у ствари. У том дјелу је говор: о теченју влаштине непокретних ствари (чл. 26—64); о теченју влаштине покретних ствари (чл. 65—92); о опсегу и заштити влаштине (чл. 93—102); о сувлаштини (чл. 103—109); о помеђашњој угодби (чл. 110—143); о помеђашкоме послужју (чл. 144—155); о уживању (чл. 156—171); о залози (чл. 172—182); о подлогу (чл. 183—192); о застави (чл. 193—221).

Дио трећи: О куповини и другим главнијим врстама уговора. Ту је ријеч: О куповини (чл. 222—256); о промјени (чл. 257); о рукодању или зајму (чл. 258—264); о наручи или посуди (чл. 265—270); о најму ствари у опште (чл. 271—296); о најму или закупу земаља (чл. 297—312); о животињи даној у наполици, под несим, на изор (чл. 313—328); о најму службе и радње (чл. 329—340); о радњи и помоћи на узајмицу и без узајмице (чл. 341—347); о најму радње одсјеком (чл. 348—366); о преносу (чл. 367—377); о остави (чл. 378—395); о повјери или пуномоћију (чл. 396—417); о простој удрузи (ортаклук) чл. 418—441); о супони (чл. 442—445); о спрези (чл. 446—456); о јемству (чл 457—473); о нагодби (чл. 473—474); о игри

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

СНОВИ.

Приповиједка Емила Золе.

Овлаштен пријевод.

V.

(Наставак.)

Младић је слушаше, те је у сласт пио ријечи са њених усана; глас јој бјеше веома мио и дираше срце, а он је морао јако осјећати тај утицај, јер му очи бјеху сузне.

— Ове су кошуље до мало сухе! рече она прекинувши пређашњи низ мисли.

Па опет настави своју исповијест, јер је, ваљда, осјећала дјетињску потребу да се исповиједа.

— Бијела је боја увијек лијепа, је ли-те? Некијех дана сита сам плаве боје, црвене и свијех другијех, али бјелину гледајући радујем се вазда, нити ми икад досади. Та чељаде би се радо претопило у њу... Ми смо имали једну бијелу мачку са жутијем пјегама, пак сам јој ја обијелила пјеге! Она је била лијепа и без тога, одиста, али мени се не чињаше. Промислите, ја имам пуну шкрабију устрижака од бијеле свиле, а мама не зна за то! А шта ће ми? рећи ћете. Ништа, ва истину, но просто што ми је мило гледати их и тицати кад и кад... Па, знате, осим свега тога, ја имам једну тајну. Свакога јутра кад се пробудим угледам крај кревета нешто бијело, што одмах ишчезне...

Младић је најозбиљније слушао то ћаскање, нити се једном насмија. Проста ствар и са свим у реду! мишљаше он. Каква кнегињица у сјајну двору, са сјајном пратњом не би му лакше и прије срце понијела, но што му га понесе ово просто дјевојче, шетукајући се по зеленој трави, међу разастртијем бијелијем рубљем, весела и нехотице поносита. Свршено је већ! За њ друге на свијету нема! За њом једином ходио би он до на крај свијета! Она иђаше пред њим ситним а брзим кораком; њега пак дављаше нешто, и шљедоваше, као не надајући се да ће је икад стићи.

Али се од једном вјетар наду и разнесе које куда комаде ситног рубља — који се распрхнуше као бијеле птице гоњене олујом.

Анђелија потече и викну.

— О, боже! боже!... Та помозите! Гдје сте!

Сад обоје трчаху.

Дјевојка уграби једну огрлицу на обали потока. Он извуче из коприве двије преметаче пак наруквице. Једно по једно, скупише све. Али у тој трци скут од њезине сукње два три пута га дохвати, и свакога пута од тога додира њему се срце потресе и лице му се зажари. А он опет, скочивши једном да уграби неки комад, дотаче се је нехоте, те она стаде као окована. Нека забуна помрси јој смијех, нити се већ ругала томе невину и невјешту младићу. Шта јој би то, да се од једном сневесели и клону у некој угодној муци?... Кад јој он додаде крпе, њихове се руке случајно дотакоше, те обоје задрхташе и погледаше се збуњени. Она се прибра и измаче се, а он оста неколико тренутака, чисто изгубљен ради невидовне биједе што га снађе. Пак од једном, Анђелија побјеже у вас трк, носећи пун наручај бијела рубља.

Младић крену за њом и поче мољакати:

— О, не бјежите, немојте!...

Вјетар је то јаче дувао, те му прекидао ријеч и дах, а момку се учиње да је тај велики вјетар понесе. Она трчаше између бијелог рубља, обасјана блиједим зрацима сунчаним. Сјен саборне цркве бјеше се протегао, те се заљубљену момку привиђе да је тај сјен привлачи и да ће је прогутати. Цура већ стиже пред враташца од забрана, не обазријев се, али кад би ту, удобри се ненадно, обрну се живо, насмјехну се и викну:

— Хвала!... Хвала!

Хвала на чем? Да ли на помоћи, или с чега другога?

Младић оста на сред рудине, у сред вихора, који вијаше око њега, над њим, чак по ведроме небу. Гране од великијех брјестова у бискупији лелујаху се крцајући и шуштећи, као валићи у поримљавини, а кроза камене цвјетове и кипове на саборној цркви, хучао је вјетар, налик каквога страшнога гласа. У тој цијелој хуци, младић је само разабирао како ласка једна мала бијела повезача привезана о грани јоргована. Та повезача бјеше њезина.

Од тога дана, свакога пута кад би Анђелија отворила свој прозор, угледала би Сретена у забрану. Под изговором да поправља стакло на капели, он је ту дањивао, и ако се не не виђаше никаквога трага работи. По читаве уре пружен на рудини, иза каквога грма, вираше кроза лишће. Обома бјеше угодно јутром и вечером да се насмију једно пут другога. Она, сретна

и окладу (чл. 475—479); о дару (чл. 480—493).

Дио четврти: О уговорима у опште као и о другим пословима, дјелима, приликама, од којих дугови потичу. Ту се говори о постојању уговора (чл. 494—523); о вршењу уговора (чл. 524—439); о послѣдицама неизвршења или неисправна извршења уговора (чл. 540—549); о особитим одредбама или углавцима, који могу бити у уговору (чл. 550—569), о дуговима који долазе од недопуштених дјела а уговора се не тичу (чл. 570—585); о дуговима, који потичу од различитих послова, дјела и прилика (чл. 586—602); о пренашању дугова (чл. 603—610); о престајању дугова (чл. 611—633).

Дио пети: О човјеку и о другим имаоницима, као и о својевласти и у опште о располагању у имовинским пословима. У том дијелу говори се: О људима пунољетним и потпуно својевласним (чл. 631—839); о малољетницима и о старатељству над њима (чл. 640—952); о људима нездрава ума и о расипницима као и о старатељству над њима (чл. 653—664); о старатељству отсутних, тамничара, удовица, пустоши, као и о старатељству пригоде ради (чл. 665—874); о трајању човјечјег имаоништва особито о изјави смрти (чл. 675—685); о домаћој заједници (чл. 686—708); о племену и братству, о сеоској и варошкој општини (чл. 709—715); о црквама, манастирима и другим њима сличним уредбама вјере (чл. 716—719); о држави (чл. 720—722); о друштву — имаонику (чл. 723—754); о заклади (чл. 755—768).

Дио шести: Објашњења, одређења и допуне што се тичу поменутих пет дјелова законика (чл. 767—970); о неким врстама доказа у имовинским пословима (чл. 971—977); о мјерењу и рачунању времена у имовинским пословима (чл. 978—986); неке закоњачке (правничке) изреке и поставке које, и ако не могу закона ни преиначити ни замијенити, могу ипак објаснити разум и смисао (чл. 987—1031).

II.

Кад општи имовински законик црногорски према његовој подјели испоредимо са познатом системом римскога права и са грађанским закоником јевропских држава, који се поглавито оснивају на римскоме праву, видијећемо, да се законик црногорски од ових у много чем разликује.

Разлика је у првоме реду што се тиче обима.

Грађански законик црногорски излаже правила само за имовинске послове и прилике. Он се истина дотиче и имовинских веза и прилика, домаће заједнице и њених чланова, али с оне стране са које они долазе у додир с осталим свијетом изван куће. На против, што се год тиче чисто унутрашње уредбе домаћих веза и прилика, личних и имовинских, остављено је за посебне законе. За посебне су законе такође остављена правила о дијељењу куће, и о нашљедству (чл. 769). По томе онај дио градива општег грађанског законика, који се односи на породично право, на правне одношаје између родитеља и дјеце им, даље право о нашљедству, није ушао у законик црногорски.

Црногорски законик разликује се од других јевропских законика и што се тиче подјеле градива.

Ко је свикао да формалну вриједност законика мјери по подјели, каква нам се показује у пандектима римскога права, тај ће дабогме много што шта наћи да примјети на црногорски законик, наћи ће на име, да неке партије, нарочито од III. дијела па све до краја, нијесу онако поређане, као што изискује строга система римскога права.

Али римско право, крај све своје вриједности и свјетске и историјске значајности, данас већ ни у оним земљама, гдје се оно највећма његовало, нема више оног значаја неприкосновености, да се законарска радња, па и у битним питањима, од њега не разилази.

Тим већма је оправдано то у законику црногорском, гдје развитак права није стајао под утицајем римскога права, већ се поглавито развијао по обичајима и предањима народа црногорског.

Упоређујући, даље, законик црногорски са познатим законицима јевропским, наћи ћемо, да се овај ограничава више на опште случајеве а клони појединости.

А то је и потпуно оправдано.

Живот је у Црној Гори више прост и једноставан, без замршених одношаја, а тому одговара и имовински законик црногорски.

Но пошто ни један законик, био он ма како пространа, не може поставити правила за све могуће случајеве у приватноме животу, то и законик црногорски изрично наређује, да у пословима, за које се не би нашло правила у овом законику ни у додацима његовим, треба се владати по правилима, која у добрим обичајима живе (чл. 2, 779, 780).

Ако тек за неки особити посао или случај не буде ни у законима ни у обичајима одређена правила, ред је владати се по подобју (analogia) других сличних правила, или пак ријешити случај по општим основима правде и правице (чл. 3, 781).

У допуни имовинскога права имаће дакле широко поље особито и судска пракса, а на основу правде и правице, обзирући се поглавито на то, „што главни људи држе да је право, и што је у складу са јавним вјеровањем и поштењем, без којих не може бити уредна саобраштаја међу људима“ (чл. 782).

А сада да посмотримо нека важнија одређења имовинског законика, нарочито она у којима се огледа дух народнога сватања права и правице.

Што се, у првоме реду, тиче одношаја са иностраним државама у приватноме праву, инострани закони не ће се никако признавати у црногорским судовима, кад су противници црногорским законима јавнога реда и јавне обезбједе (сигурности).

Не ће се признавати ни они инострани закони, који би били противни благонарављу, или би повлађивали какву нечовјечну установу (н. пр. ропство), која се не трпи у Црној Гори (чл. 8, 785).

Благонаравље (морал) се у опште свуда истиче у законику, по коме ваља да се уређују одношаји међу људима, а то су она правила обичне људности и правичности, на покоравање којима власт у опште не може свагда управо да принуди, али за то народна савјест свагда осуђује оне, који та правила преступају (чл. 785).

Једнакост пред законом установљава чланак 11: „Какав год ко био по својој моћи и своме положају у свијету: био богат или сиромах, знатан или незнатан, закони ће, који владају имовинским правима и пословима, бити у свему једнаки за њега као и за сав остали свијет. У томе не ће имати никаква преимућства ни сам владалац“. Ово су заиста лијепе узвишене ријечи, а њима ће у Црној Гори зацјело потпуно одговарати и жива дјела.

Чл. 12 наређује даље: Ни разлика вјере не доноси никакве разлике у имовинским правима, јер су закони, који их се тичу, једнаки за хришћане сваке цркве, као и за нехришћане које било вјере.

По чл. 16 је свачије имање свето и неприкосновено. Ко није вољан, није никако дужан, за како било високу цијену, уступити што може из имања свога.

Једини се изузетак тога основног правила може допустити у случају замашније јавне (народне) потребе; само у таквоме случају државна власт може искупити из чије драго имовине какву ствар или право. Али тада вриједност искупљених ствари или права и штета, која отуда долази њихову имаоцу (чл. 923, 924) треба да се потпуно измири, и то најдаље до предаје онога што је искупљено.

Пунољетан постаје сваки Црногорац чим наврши двадесет и једну годину. (Чл. 636).

Малољетан напротив, који је навршио осамнаесту годину, па се покаже да је подобан управљати својим пословима може се за пунољетна објавити, а то му собом доноси пунољетничка права. (Чл. 638).

Својина (влаштина) над непокретном ствари путем уговора стиче се тек судском потврдом (чл. 26, 836).

Власништво над непокретним стварима може имати само Црногорац. О том наређује чл. 63 овако: Стари основни закон црногорски, по коме власником непокретнине добара која су у Црној Гори, може бити само Црногорац, остаје и у напредак у својој потпуној снази и дјејству. Што би се год против овога закона учинило осим случаја о коме је ријеч у чл. 64, биће ништаво и без икакве вриједности.

Онај иностранац једино коме владалац на дар даде какво непокретно добро у Црној Гори, може постати власник тога добра, али тек под увјетима које владалац сам тако постави (чл. 64).

Право преч купње (чл. 873), које је од давнина у обичају међу ближином (т. ј. између братовезника међама, сељана и у опште племенима), при продаји непокретних добара, остаје и у напредак у својој потпуној мјери (чл. 48).

О камати (добит или већина) наређује чл. 262, да не може пријећи законску највишу мјеру од годишњих десет на сто. Ако није никако одређено колика је, тад се разумије обична законска добит, т. ј. осам на сто. Што се год углави преко законске камате, не само да не ће вриједити, него ће се још дужитељ глобити са двадесет по сто од главнице, која је на дугу (чл. 534).

Забрањено је, даље, узимати добит за добит а што се год против те забране углави, не ће имати никакве снаге ни дјејства (чл. 263).

Законик прави разлику између оставе и аманета. Аманет је такође остава, али така, да према повећој вриједности, или иначе погледом на врсту ствари, и ријеч оставе, а према приликама, она обично тајно бива, те изискује особита повјерења у храниоцу.

На подобје се аманета суди и она остава која се чини у каквој невољи, као: у вријеме рата, поплаве и т. д., кад ти није могуће бирати човјека, коме ћеш ствар за оставу дати (чл. 882).

Законик разликује три врсте залоге: залогу, подлогу и заставу.

Ријеч з а л о г узима се у општем смислу, т. ј. кад му не треба означавати поједине врсте тога стварног јемства (чл 862).

Ријеч з а л о г а, на против, означава само покретну ствар која је у залогу дана, као и имовинску везу, која отуда потиче (чл. 863).

П о д л о г бива, кад се даде какво непокретно добро самоме дужитељу за обезбједу дуга, тако, да га он и обрађује и с њега плодове и дохотке прима у замјену добити (камате) и у отплату дуга ако је тако нарочито погођено (чл. 864).

З а с т а в а је, на против, кад непокретно добро остаје у рукама дужниковим (или онога који је мјесто њега дао добро у заставу), а дужитељ стече на њ заложно право не продајом, него тим, што се дуг и залог правилно упише у јавне заставне књиге.

У раздјелу XX., у коме је ријеч о дару, по чл. 483, жена удата, па и пунољетна била, није власна примити никаква дара без мужева допуштења, осим, ако је од кућана или ближих рођака. Она није такође власна ако муж не пристане, ни од свога осопка коме што даровати, осим каквих ситница обичаја ради.

Кад пак муж, без разложита узрока не би хтио пристати на примање или давање дара, жена се може обратити и суду с молбом, да јој у мјесто мужа у овласт удијели.

О игри и опклади (раздио XIX.) наређује законик у опште оно, што се налази у законицима других јевропских земаља.

Врло је умјестан чл. 477. Закон повлађује оне игре и опкладе, које кријепе тијело и ум људски; као утркивања коњичка или пјешачка, рвање, вјешбање оружјем, игру на шаху и т. д., те се дугови од таких опклада и игара могу и судом наплаћивати.

У раздјелу XV. и XVI. ријеч је о двије правне установе, о којима нема помена у другим грађанским законицима, о с у п о н и и о с п р е з и.

С у п о н а је, кад неколико кућа своју животињу, или дио њен измијешају, па раздјеливши је на струке (млад, овце, козе, волове и т. д.) свакој струци поставе по пастира, па их све уједно отпреме на пашу, гдје сав гној од помијешане стоке бива за супоничну заједницу (чл. 892).

С п р е г а бива, кад двојица или њих више саставе уједно своју прежњу или товарку животињу, особито волове, ради заједничког орања земаља свих спрежника, или ради других заједничких послова подобне врсте (чл. 893).

III.

Што се тиче формалне вриједности имовинског законика црногорског, ма и летимичан поглед у њ бацили, разабраћемо, да је законик и с те стране изврстан. Дефиниције су кратке и јасне, слог прост, лак и течан, а језик чист, народан.

Ствар је наших лингвиста, да пресуде, еда ли су поједине ријечи и називи из правнога живота сасвим згодни и у духу нашега језика. Да наведемо овдје неке такове ријечи из црногорскога законика:

За ријеч Besitz (possessio) каже се у законику д р ж и н а или п о с ј е д. Бошковић предлаже за то ријеч „државина“. Посјед није добра ријеч, јер посјед значи похода, а посједник значи полазник.

Онај који што за себе држи, или за кога ко други што држи, зове се у законику д р ж и т е љ, онај пак који за другог што држи п р и д р ж н и к.

и пресретна, не тражаше друго шта. Цијеђ се опет правила тек до три мјесеца, а дотле ће враташца остати затворена. Али шта је то три мјесеца, по што се свакога дана виђају! То ће протећи као сан! Па љепше је тако — цијелога дана уживати надајући се вечеру, и цијеле ноћи, надајући се јутру.

Као што видјесте, на првоме састанку Анђелија исказа не само своје навике и ствари што су јој најмилије, него му повјери и тајне свога срца А он јој каза да се зове Сретен — и ништа више! па поред свега тога она не бијаше испитљива, но би се насмијала помишљајући на неке ствари, које ће се одиста обистинити. Може бити да је тако у реду, да се женска сва преда, а да се мушки крије. Оно што она није знала, то није много вриједило, главно је постигла, бива да се често гледају. И ако ништа не знадијаше о њему, али га је добро познавала — познавала га је толико да му је могла читати у погледу шта мисли. Сретен јој дође од некуда, не знадијаше ни сама одакле, а ипак га је познала одмах и с мјеста се заљубише једно у друго.

Тако, милујући се из даљега, уживаху дивно. Свакога дана откриваху нова својства једно другоме и с тога их обузимаше весеље. У ње бијаху дуги прсти, а то је њега заносило. А она опази да су у њега мале стопе, и бјеше поносита с тога. А сав бјеше прикладан, те му је она чисто захвална била што је такав, а не ружњи! Једне вечери разабра да му је брадица смеђија него косе, те му љепше доликује кад се насмије. То „обретеније“ занесе је. А ни њега ништа мање кад једнога јутра опази да има мадеж на вратићу. Такођер откриваху једно другоме ћуд. Она би на пр. растворила јутром прозоре некако поносито, а то је свједочило да и ако је она проста везиља, опет је у ње царска душа. Младић се пак њој чињаше предобар с тога што је замотрила како он лагашно кораца. Еле, око њих лебдијаше сушта гизда и љепота, а сваки рок донашаше им нове, те им се чињаше да није мо не ће никад исцрпсти срећу, које уживаху гледајући.

(Наставиће се.)

Удар паше Миљевине на Дробњак 1812. мјесеца марта. *)

„Сератлио, ђе си наклопио!
А нијеси друмом погодио!“

Травничком везиру сваки дан су долазиле даве на Дробњаке, тако да ни сам није знавао што да ради јер добро је знао, сви који су војштили на њих, да су грдно платили. Везир није смио лично поћи на Дробњаке, него позове пашу Миљевину из Фоче и дадне му наредбу да купи војску па да иде преко Пиве на Дробњаке, још му заповједи да му главаре пошље у Травник, а остало да роби и пали. Миљевина одма почне купити војску и скупи 10.000 војника, собом узме Смаил-агу Ченгића, напише књигу у Никшић Осман капетану Мушовићу, и нареди да иде с Нишићима преко Крнова у Дробњаке, па да се састану у Комарницу.

Кад дознаду Дробњаци да иде на њих војска, одмах пошаљу посланике у Жупу Нишићку, те уговоре са Жупљанима, да не пуште Никшиће на њих. Затим поруче Мињи сердару у Морачу да хита у помоћ. У ово исто доба дође Никола Пулев су триста Пипера, и заиште у Дробњака 300 дуката, па да им помогне, но они му не дадну ни пребјене паре и он се врати дома.

Миљевина дигне војску, па преко Пиве дође у село Безује и ту почине код „бијеле куле Гаговића“. Пошто почине, крене пут Дробњака и кад дође на Пирни-до, дочека га Ђоко Маловић су неколико друга. Ђоко се овђе показао као лични јунак, јер је угонио коња у Турке, и двије им главе посјекао. У истом овом боју погинуо је Стојан Караџић. Паша навали са великом силом и продре, напријед палећи рушећи док дође до у Комарници. Овђе га дочека поп Милутин Церовић, кнез Илија Томић, Војвода Шујо Караџић с Дробњацима и побију се с њима. Ђоко Маловић чим стигне, поново учини загон у Турке, а тако исто и други главари кликујући: „Напријед ко је Дробњак!“ Војска полети за главарима и приморају Турке да бјеже. „Ђе је среће ту је и несреће“. Кад Турци бјеху у највишем бјегству, ударе Нишићи **) с леђа Дробњацима јер Жупљани погазе заклетву и пропуште Никшиће. Горда

*) Неки говоре 1817, Но почем је у „Ср. Огледалу“ 1812, то и ја мислим да је вјерније.

**) Овога су пута Нишићи дали кнезу Даку Николићу 12 ока талијера те их је пропуштио на Дробњаке.

За ријеч Ersitzung (usucapio, longi temporis possessio, praescriptio acquisitiva) каже се у законику о д р ж а ј, а за Verjährung (praescriptio exstinctiva) з а с т а р а.

Друге ријечи, узете из правнога живота, које долазе у законику, јесу ове:

Незломислени држитељ (bonae fidei possessor) зломислени држитељ (malae fidei possessor); прираст (accessio); приложје, узгредица (pertinentiae, causa rei, res accessoria); самохотни трошкови (impensae voluptariae); власнички преузам (rei vindicatio); послужје (servitus); повласно, послужно добро (praedium dominans, praedium serviens); застава (hypotheca); заставне књиге; самокупно (in solidum); особак (peculium); пребијање (compensatio); намирница, одужница (признаница); задужница (обвезница); супона, усупонити се, супоник; рукодаће (зајам); презалога; пренајам; задјевак (капара); одустаница (poena conventionalis); лично омиље (pretium affectionis); добит или већинак (камата); уговор о наручи или посуда (commodatum) и т. д.

Законик се згодно завршује лијепим законским изрекама, које су прави зачини цијеломе дјелу и које сваки Црногорац ваља на памет да научи. Ево неколико таких изрека:

Закон је за свакога закон (чл. 987).

Закон је закон, ма како опор био (чл. 988).

Ко само ријечи законске знаде, тај још закона не зна, док му не схвати разум и смисао (чл. 993).

Твоје свето, а и моје свето; чувај своје, у моје не дирај (чл. 997).

И што није забрањено, може да не буде поштено (чл. 999).

Ко од чега корист има, треба и терет да носи (чл. 1000).

Ко прије стече какво право, њему и првенство (чл. 1003). „Prior tempore potior iure“

Што се грбо роди, вријеме не исправи; што је с почетка незаконито, то самим временом законито не постаје (чл. 1006).

Тек оно што сам имаш, можеш другоме дати; отуда изрека: немож' другом више права уступити н'о што сам имаш (чл. 1009). „Nemo plus iuris in alterum transferre potest quam ipse habet“.

Кад без суда и твоју ствар некоме отмеш, насиље је (чл. 1012).

Ни у праву своме не тјерај мак на конац (чл. 1014).

Чија земља тога и двор, чије њиве тога и усјев (чл. 1017). „Res accessoria sequitur rem principalem“.

Разговор је разговор, а уговор странама закон (чл. 1020).

Што двојица углаве, то двојица и разврћи могу (чл. 1024).

Што двојица углаве, трећега не веже (чл. 1025). „Res inter tertios gesta aliis nec nocet nec prodest“.

Ко право своје запушта, нека себе криви ако га изгуби (чл. 1031). „Volenti non fit iniuria“.

Имовински законик кнежевине Црне Горе, посматрали га ми са гледишта унутрашње му вриједности, или са формалне стране, јесте без спора знаменита тековина на пољу културноме, чему се од срца мора радовати сваки искрени пријатељ њезина напретка и њезине будућности.

ДОПИСИ.

Шавник, 4 октобра. — Богу хвала, са здрављем смо ове године добро, жита имамо доста, сијено нам није родило, а стоке доста, још се није продала, жито још неовршено све, дрва недоћерана, све просто до јутрос.

Шта би? Како, брате, осануо је снијег. Свакога нашег сељака ово је ледну ло у срце. Планине се бијеле, би рекао и би се заклео, да су на своје врхове ставиле сребрне вјенчеве. Изглед је лијеп. У подножју планинâ трава се зелени, по средини жути се гора, а на врховима бијели се снијег. По гдје кад нам се кроз облаке укаже сунце, ми му се ограшимо „ка' озеба сунцу.“ Оно своје зракове пушти по бијелим брдима, те отуд добијамо неке искрице.

Ми сада залазимо у снјежано море, из њега нећемо излазити прије но дође св. Ђорђе. Западоше друми и богази. Ми нећемо ни да се састајемо ни с киме. Ријетко кад да се јавимо поштом или брзојавом, само да знате е смо здраво.

Исаило Т. Томић.

Данилов град, 12 октобра. — (Т р и п о к о ј н и к а.) — Три одабрана мужа из ове околине, као да су се нешто наједили на нас и као да су се договорили да нас оставе, те ови свијет оставише сва три од 25 септембра до 7 октобра. У оволико мало простора и времена, овђе ријетко кад умире и мјешавнијех особа по троје, те је баш овај случај до чуда. Да су ова три мужа помрла у три године — по један на годину, опет би убрзо било и било би доста жалости; а овако већ разумије се, да је премножило у чуду и жалости. Ти су три мужа: капетан **Петар Шуњин Велашевић** управитељ овд. вароши, официјер **Лазо Гишов Драговић** из овђе оближњег села Куриоца и **Васо Милутинов Беговић** бивши учитељ и перјаник а брат сердара и капетана Илије из Загарача.

Капетан, а тако и официјер, били су примакли по 50 година. Васо није још имао ни пунијех 30.

Прва двојица били су поодавно слаби од плуће, али као ријетки јунаци, нијесу се подавали својијем слабостима, већ су се јуначки држали на ногама до пошљеднијех часова. Ни један ни други нијесу оптерећавали своја браства ни фамилије дугијем ложником, но чим је који пао у ложник, одмах је Богу душу дао.

Васо је био потпуно здрав, развијен и стасит момак, те и бијаше вијети, да је делија и дика људска. Он се разболио и умрьо од кила око врата.

Изређати сва добра дјела и јунаштво, које је капетан Петар чинио још од ђетинство свога, то би много писања било. Још као дијете у бојевима с Турском 1862 г. уграбио је 8 глава и то неке са живијех Турака без ране, а у потоње бојеве још 4 главе. Од тада је до данас у свакоме боју био у реду првијех јунака, које свједочаху његове прси пуне одличија. Рањивао се у бојевима три пута. Он је и радник честит био и у свему умјерен, те је и тијем као и јунаштвом користан био своме племену. Као под зајмом пара и другога, кад је кога нужда к њему приђерала, свагда и у свако вријеме био је спреман добро учинити. Имао је велико имуће, а од порода имао је само једну удомљену шћер. У тестаменту оставио је неке куће својој одјелитој браћи и синовцима. Дао је 1000 фиорина да се начини један много потребити мост на ријеци Сушици под Гарчевима, а за половину тога оставио је цркви у баштини и другоме. Друго је све оставио својој шћери, али по смрти своје жене. При самом концу живота изрекао је само толико: „Хоћах још нешто рећи и оставити“, али му смртни час не даде говорити, већ му прекиде говор. Мисли се, да је хтио нешто оставити и школи.

И официр Лазо почео је као дијете војевати и четовати у друштву по Пиви и Дузи. У више бојева и он је уграбио 10 турскијех глава. У потоњијем бојевима највише се одликовао при примању вароши Подгорице. Једном се само рањивао. Он је био много гостопримљив, дружеван и љубаван. Увреде, особито од нејачега и сиромашнијех, опраштао је више но други, те је с тога, а и с другога, од народа много љубљен био. Са његова јунаштва, тврде вјере и велике љубави прама своме отачаству, он је добро познат нашем узвишеном Господару.

И капетан и официјер сахрањени су свечано код овд. храма св. Ћекле. У пратњи је било више свештенства, силни народ и учитељи са ђацима. Осим тога пратила их је до вјечне куће и по једна чета оружаних војника у обичном реду. Васо је сахрањен у своме селу код цркве.

По нашем обичају, силни је народ по за неколико дана пролазио к ожалошћенијем родбинама, да им помогну одјевати жалосну пјесму. Уз ово имам рећи, да наш обичај и начин жалбовања не одговара добро данашњем времену, те ће се морати кад тад преиначити а и право је да се преиначи. Покојницима нека је лака земља и вјечан спомен.

Лаушевић.

Горња Морача, 15 октобра.

(С т а њ е у о п ш т е.) — Вријеме је већ, да се и ми са ових крајева једном јавимо. Пошто је прошла година по већем дијелу државе доста оскудна била, а бојећи се у почетку и од ове, да ће нам исто „добро јутро“ назвати, то ће браћи бити мило, да чују штогођ о нами и нашем стању. У почетку, усјеви су нам доста приличну штету претрпјели ради оскудице кише, но опет Свемогући нам удијели, те нам нијесу угинули, него се доста добро одржали. Озим нам је била добра, и пуне нам руке пружила плода који нас је не само до кукуруза допратио, него нас може још за дуго придржавати. — Са кукурузом, који нам је већ приспио, не можемо се сасвим похвалити, као прошлих година, али ипак, благодарећи Свевишњему, имаћемо за цијелу годину, у којој надамо се да нећемо никакве глади трпјети, док нас друга година, ако Бог да, са пуним њедрима здраве и веселе срете.

Зима нам се указивати почела и околне нам врхунце својом бијелом одором, већ заогрнула, но пошто нам живо добро напредује и пружа нам обилне помоћи, то ћемо, хвалећи Бога, све наше потребе подмирити, и свакоме нападу зиме лако се одупријеги.

У осталом, здравље нам је новољно, те смо сви здрави, чили и весели, благодарећи Богу на Његовој милости, и молећи му се за здравље нашег Узвишеног Господара, Владајуће куће и све наше браће.

П. Т. Перовић.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Ц е т и њ е, 22 октобра.

(**Слава Богу!**) Исти час кад је стигао глас о сретном спасењу Њег. Имп. Величанства Цара Александра III, Царице и Царевића му, замолило је Њег. Височанство, наш Господар и Књаз, цар. руског повјереника послова, Г. П. Д. Вурцеља, да оправи Његову најискренију честитку преко цар. рус. министарства иностраних дјела, пошто је Цар сад на путу те се овдје не зна гдје се у ови час налази.

Јучер, у петак на 11 часова прије подне, било је у цркви цет. намастира благодарење Свевишњему на спасењу драгоцјеног живота руског Цара и царске породице. Служио је високопреосвештени Митрополит Митрофан, а дошли су на слово божје: Њихова Височанства, Њих. Свјетлости Књаз Нашљедник, Књаз Петар и Кнегињице Милица и Стане, сви преставници вел. држава у пуној гали са својим секретарима и госпођама, Г.г. министри, војводе и остали чиновници и мнозина побожног народа.

Послије благодарења били су сви преставници великих држава у Г. П. Д. Вурцеља и честитали су му у име својих владалаца и влада.

(**Из Двора.**) Његово Височанство, Господар и Књаз, кренуо је данас, по обједу, у Зету у лов, са Њег. Свјетлости Књ. Нашљедником, Г. Војв. Станком Радоњићем, Г. Филипом Петровићем и пратњом.

(**Кренули.**) У четвртак на 10 часова прије подне кренули су Књажеви Ђорђе и Арсен А. Карађорђевићи са Г. Ацом Николајевићем и сестром му Гђцом Идом са Цетиња у Котор, гдје ће се на броду Господареву укрцати и отиловити до Мљетака, а одатле жељезницом до Арка у јужној Тиролској, гдје ће Књаз Ђорђе, по савјету лекара, ову зиму провести. Њихова Височанства извољели су испратити путнике до кола, као и Књаз Нашљедник и Кнегињице; а Књаз Петар и Кнегиња Зорка испратили су их до границе. Многи остали пријатељи и знанци дошли су да пожеле милијем путницима срећан пут и до скора виђења у бољем здрављу!

— **Шедид беј** кренуо је јучер у Напуљ.

Књижевност.

Поводом црногорскога грађанског законика неколике ријечи о начелима и методу усвојеним при изради. Писмо једноме пријатељу од В. Богишића, превео с француског језика Н. Дучић, архимандрит (Прештампано из „Бранича“). У Биограду. Штампано у штампарији краљевине Србије. 1888.

Бранич, часопис за правне и државне науке. Власник Удружење јавних правозаступника у Србији. Одговорни уредник Ђорђе А. Ненадовић, јавни правозаступник. Број 15 и 16. Година II. У Биограду. Штампано у штампарији краљевине Србије. 1888.

С а д р ж а ј: Богишићев „Општи имовински законик за књажевину Црну Гору.“ Написао Андра Ђорђевић. — Издавање сопствених поданика. Јавно предавање (quaestio inauguralis) дра Мил. Р. Веснића. — Политика као вјештина. Превео с инглешког Мил. Радовановић. — Из суднице: XVIII. О тумачењу § 55 и 56 крив. закона у питању: да ли је кривац какво дјело учинио с разбором или без разбора. Одлука опште сједнице касационог суда, саопштио Милан Дамјановић. — Правозаступничка испит. — Књижевност: Словенско право у румунском законарству, од Алексе С. Јовановића. — Вјесник: Јавни правозаступник г. Никола Станковић.

Просвјета.

Под насловом „Освећење новосаграђене општинске дворане у Панчеву — духовни концерат“ доноси „Браник“ овај листак:

Увјерен, да ће наш свијет занимати да чује што о овој свечаности, која се ово дана у Панчеву светковала, свечаности, какве у томе виду, држим, није у Српству до сада било, узео сам перо да је опишем и са неколико ријечи пропратим.

У новодозиданом продужењу своје куће саградила је панчевачка срп. прав. општина дворану, која не само својом грађевинско-умјетничком направом, него и узвишеном намјеном заслужује пажњу свакога буднога пратиоца културнога развитка српскога народа. Ту узвишену намјену лијепо је разложио у своме говору приликом освећења високопречасни и велеуважени прота Васа Живковић, па за то ћемо о томе доцније говорити.

Схваћајући панчевачка црк. општина значај оваке тековине, није пропустила а да освећењу исте дворане даде што свечанији вид. Она је позвала све општине из протопопијата панчевачког и све веће општине наше, да буду учесници овог њезиног славља. А да је светковина ова сходно до сада лијепоме имену панчевачке општине испала, показаће овај опис. Но прије него што би прешао на описивање саме светковине, да би поштовани читаоци добили што јаснију слику саме дворане, послужићу се најмјеродавнијим судом једног стручњака у томе послу, који исту овако описује:

„Кроз улаз са главне улице најприје се ступа у један мали тријем (вестибил), из кога воде неколико степена до уласка у саму салу. Ова је саграђена у облику дугуљастога четвероугаоника од доста знатних, али допадљивих размјера. Поред три зида дижу се удобне галерије са сједиштима, која подупиру гвоздени стубови, са бронзираним капителима. А испред четвртога зида у зачељу сале уздиже се за неколико степена изнад патоса пространи подијум. Сала је покривена таваницом (плафоном) у облику огледаластога свода, у који дуж сва четири зида продиру мали цилиндрасти сводови са чега цијела таваница добија богатији, управ живописнији облик. За дневно освјетљење намјештени су само на једној уздужној страни два реда

Јауковића прва опази нишићке Турке, и каже Дробњацима, да су Нишићи опалили Дробњак, и да иду низ Пошћење.

Дробњаци кад виде е их Турци опколише, неки побјегну у пријеко, а неки се затворе с Јоком Ђурђићем у Комарску пећину, Ђоко и Шујо побјегну у Петњицу те се затворе у Шујову кулу. Васиљ Кандић затворисе у петњичкој пећини су неколико друга.

Паша навали на Јока Ђурђића, и призуче топове, па га стане из топова тући и на предају звати. (Ови су топови били мали, могао их је коњ носити, али паша то није хтио, него је упрезао по 6 јармова да их вуку, само да виши страх дава народу).

Јоко се држао неколико, и најпосље се преда на вјеру Турцима.

Паша сада окрене војску у Петњицу, удари на кулу Карадића, Ђоко и Шујо дуго су се били из затвора, но најпосље буду приморани те се предаду на вјеру.

Паша чим их скучи, пошље фамилију Ђокову у Травник, и тамо му је зимовала, тамо му се родио син Новица, и Смаил-ага шишао га је. Ђоко је побјегао и зимовао у Острогу и у Ждребанику. На прољеће врнуо се кући, на Дужи, и откупио робље у Турака. Овом приликом је рекао: „Ја нећу више ратити на њих, без чистине!“

За Ђока се прича, да је био човјек крупан и згодан, одвећ паметан и лични јунак.

Шујову фамилију пошаљу у Нишић, код кумова му Цидића, те је тамо зимила, на прољеће му је кумови врну.

Затим паша опколи Васиља у пећини. Пошље калуђера Гаговића, ***) те измами Васиља пред пећину. Васиљ кад види е су га опколили Турци, потегне цефердар и убије калуђера, па узме свог малога сина Николу, и побјеже између Турака; овом приликом се Васиљ ранио. Васиљ је био мали и грдан, а од браства је Карадића. Никола је и данас жив, остарао је, био је јунак као и отац му.

Паша Миљевина опали Дробњак, па се врати су мало војске. Овом приликом остали су да се не поврате: Кицо-барјактар, Хоца Сарић, два Црногорца (Бјелице) Михаило Горанов и Јовиша Бјелица, мноштвоага и бегова, и неколике хиљаде Турака.

„Дробњацима с' уморише руке,
Разгонећи и сијекућ Турке,
Богу хвала Срби задобише!“

И. Т. Т. — Д.

***) Неки причају: да није био калуђер него војвода, јер су Пивљани били с Турцима.

прозора, од којих горњи допире до саме таванице, те и ову лијепо освјетљује. Иначе за вечерње зборове сала се може бриљантно освијетлити гасом, ради чега је на удесним мјестима намјештен довољан број укусних свијетњака.

Све површине обимних зидова и таванице украшене су сликаријом вјеште кичице бечког декоратора г. Клајна. Сликар је подијелио зидне површине у поједина поља, па је ова испунио вјештим подражавањем црвенога мрамора. Најнижи пак дио зачеоног зида, испред којег се диже подијум, сликар је украсио једним полукружним отвором на два стуба. Овај отвор покриће једна слика на платну из српске црквене историје (на пр. св. Сава мири браћу.) Уз ту слику на конзолима о зиду намјештена су попрсја (бисте) Њихових Величанстава краља Фрање Јосифа I. краљице Јелисавете.

Средину плафона украсио је сликар по узору италијанском једним кружним отвором, који је заокружен архитектурним браником (оградом) у преспективном нацрту. Кроз насликани отвор види се ведро азурно небо. Онако означену средину плафона фланкирају у уздужном правцу двије алегоријске слике, од којих једна представља народну поезију (Срби око гуслара), а друга Хришћанство, (крштење Срба.). Обје су ове фигуре заокружене сходним емблемима, музичким и црквеним Остала пак површина таванице, као и оних малих надпрозорних сводова, који у таваницу продиру, оживљени су богатом биљном и стилизованом орнаментиком у духу италијанске и њемачке ренесансе. Орнаменски украс одликује се вјештим распоредом према облику дотичних површина, тачним цртежом и богатством боја у живим и дубоким тоновима. Цио карактер ове ведре ренесанске орнаментике и нехотице опомиње на сличне декорације, што су их у шеснаестом стољећу израдили Рафаил и његови ученици у ватиканским лоџијама и Џулијо Романо у мантуанској палати Дел Те.

Зидови испод галерија окићени су портретима добротвора и добротворака цркве и школе панчевачке. Ове су слике истина од разних српских сликара (Данила Петровића, Јована Поповића, Аксентија Мародића и Уроша Предића) али су у једнаком формату масном бојом израђене и сходно заокружене. Дужносна благодарност свијесних потомака заиста се није могла приличније изразити према оним врлим грађанима и грађанкама, који су својим поштовањем или дарежљивошћу стекли право, да вјечно живе у успомени своје општине. У цјелини узев може се рећи, да унутрашњост ове сале својом смишљеном опремом, укусним украсом и одмјереним велељепијем чини на гледаоца трајан утисак правога свечаног простора".

* * *

Светковина је отпочета свечаном саборном службом у св. успенској цркви, на којој је црквено пјевачко друштво појало литургију од Бортњанског и Давидова са већ до сад доста познатом вјештином. Св. литургију служише: прота земунски Јевтимије Вукадиновић са својим овдашњим свештенством. Послије св. литургије ишло се с литијом у дворану, ради освећења. На подијуму дворане заузело је мјесто свештенство, ниже подијума с лијеве стране смјештене су ученице срп. више дјев. школе а с лијеве ученици овд. државне гимназије, у зачељу црквено пјевачко друштво, које је приликом освећења одговарало на јектенија. Послије освећења држао је далеко поштовани прота Васа Живковић подужи говор.

Говорећи о чину освећења, додирнуо се говорник наших народних обичаја у опште, а за тим прешао је на историју Панчева од најстаријих времена до данас и са њему својственим слатким проповједачким начином нацртао нам је слику Панчева још од прије сто година. Дошавши најпослије и на нову еру нашег црквено-школског автономног живота од 1864/5. односно 1868. у главним потезима додирнуо се рада ове општине у тој ери, уздржавајући се од суда о томе раду него прелази одмах на ову најновију тековину и што је повода дало општини да сазида овако велељепну дворану.

Ми живимо — вели говорник — у културном, просвјетном, напредном добу, па не смијемо да заостанемо иза других сретних и образованијих народа, не смијемо остати гдје смо били но морамо напријед — полагано али сигурно и с рачуном, па преко нас живих, преко наших глава не сапљускују таласи јевропске културе и својом кривацом не утонемо у том мору, па да послије не реку зложељна уста: е је било негда у овим крајевима Срба којих је нестало са сопственог немара.

С тога је — обзиром на савременске околности држала општина наша, да се ваља пренути из чаме застоја и постарати се за развијенији друштвени и забавни грађански живот па и за разна уживања на пољу лијепих вјештина и умјетности, јер у мјесту нашем чула се жеља, да сте чемо свог рођеног крова, под којим ћемо се састајати, гдје ћемо наћи у читању научних књига пиће душевне, гдје ћемо и пјевати миле пјесме па и народну свирку гајити, а по каткад и духовне концерте давати јер имамо наше стално пјевачко друштво — данас по трајању најстарије — а за то све треба да имамо сходних и пристојних просторија, а те би биле најудесније у својој општој кући, у којој би се смјестила и читаоница па и књижница, ако Бог да и буде слоге и љубави међу нама. Ето, то је први разлог, што саградисмо ову лијепу и достојанству одговарајућу дворану у овом св. Савском дому.

А други разлог, што побуди општину, да изврши намјеру своју чини ми се још је снажнији. Таворити се и крпарити у помијешаном колу разнородних суграђана и тражити ма гдје склоништа туђега а немати воље или жалити сретства да подигнемо удесну и обилату зграду за нашу потребу, значи: не имати ни укуса ни смисла за оно, што је лијепо и узвишено, једном ријечи немати националног поноса! И тај поност наш створи ову дивну дворану.

А има још и трећи разлог, а то је тај, што је ту и најзгодније и најдостојније мјесто да смјестимо и на углед оставимо ликове наших многозаслужних добротвора и задужбинара и ми за част и срећу сматрамо, што тим те врле и незаборављене покојнике, цијенећи њихова красна дјела, на тај начин славимо и величамо. Ето, то је наш мали Пантеон или наша Валхала, наша галерија слика одличних мужева, а даће Бог, те ће низ и редови ових слика временом и проширити се новим добротворима, и наши синови имати прилике, да гледајући ликове ове, благосиљају успомену њихову

Набројавши све добротворе ове црквене општине, завршио је говорник изјавом своје радости, да га је господ сподобио да овај чин освећења он сврши па да може са праведним Симеоном рећи: „сад одпусти Господе слугу твога" .... а ми велимо, дај Боже још дуго био свједоком лијепога напретка ове општине, којој је он достојни предсједник! Овим је свршено освећење а свештенство уз пратњу одабраног народа вратило се у цркву и завршило је св. литургију.

(Свршиће се).

ИЗ ВЕЛИКОГ СУДА.

„Протокол сетенцијални".

Мјесеца марта 1839.

А то, како посла Господар црногорски и брдски, Владика Петар Петровић и вас Сенат перјанике и гвардију да купе данак у Пипери (sic, биће: у Пиперих), како и у сву његову државу, и дођоше у Црнце, и пођоше на Копиље да купе. И тако се подбунише да не даду данак, и неке Пипере докликоваше да им помогу, и ту се свадише са перјаницима и гвардијом, и побише се, и би с копиљчацима војске више, и призајмише их, доклене их догнаше у Црнце, и почеше на куће гвардиске камење бацати и ломит. У толико Перјаници и гвардија просуше огањ на њих, и убише Мила Радованова на мртво, и ранише четири; а они ранише двојицу од ове банде која бјеше од суда. И на данашњи дан дођоше Црнци и Копиличаки на Цетиње. И тако нађосмо за то њихово велико зло и преступленије суда, бјеху миритали два или три да их мушкетамо; и тако стависмо на седам Голубовићах, и на два Вуковића, и на пет Иванишевића, и на два Станковића, и на три Лумовића у Попов Дô и на ширину, и Радована Милутинова, и на Стефана Грујова, то су 23 чоека, на њих стависмо 212 талијера, од тога им пребисмо за главу и за ране које вас суд црногорски уби и рани 200 цекина: 50 цек. да даду суду сваки поједнако. А сувише судимо Јока Радова и Стоја Радованова да стоје у хапсу до тројичина дана, и Шћепана Ђуричина сувише да дâ одружине (sic: од дружине?) цекина 10, за што бјеше они три томе человоље. А судимо Неша Живаљева, који уби самовољно вола Радованова, да дâ суду глобе 10 талијера и Радовану за вола 10 талијера. З ово да испуне како сетенција изговара; а они што су тамо учинили, или ране, или ћотека, или кућу сломили, свако да остане на смир, да један другога нема тражити, но да су у мир, а и остали Пипери што који буде суду миритао да плати. И ово договорно сетенцијасмо: који би ово поколебао да би чесову освету учинио, да му стања у нашу земљу нема но да му траг ископамо.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Промет домаћијех производа у Црној Гори.

Никшић, 9 октомбра 1888.

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Волови од 150 кила по ф. 28 до 34. — Краве по ф. 10 до 20. — Брави овчи по ф. 2 до 4. — Брави козји исто тако. — Јарад по ф. 1 до 1 и 50 новч. — Јагњад по 60 н. до ф. 1 и 40 н. — Крмад по ф. 6 до 12. — Крмад ситнија по ф. 3 до 4. — Кожице јареће по 80 н. — Јагњеће по 40 н. — Сир пољепши кило по 30 н. — Сир прости, кило по 12 н. — Масло, кило по 70 н. -- Скоруп, кило по 40 н. — Жито руметиново, кило по 6 н. — Брашно руметиново, кило по 7 н. — Пшеница, кило по 8 н. — Раж, кило по 6 н. — Јечам, кило по 5 н. — Кртола, кило по 3 н. — Дуван у листове, кило по 50 н. — Дуван дограм, кило по 30 н. — Восак, кило по 1 ф. и 20 новч.

†

ЧИТУЉА.

Примили смо овај тужни лист:

Тужнијем срцем а преголемијем душевнијем болом јављамо свијем познаницима и пријатељима нашијем жалосну и црну вијест, да се је наш општељубљени и никад незаборављени архипастир

Леонтије Радуловић,

српско-православни архијепископ мостарски и митрополит херцеговачко-захулмски након тромјесечног тешког боловања у 53-ој години живота свога данас у $11^1/_2$ сати по подне, у вјечност преселио, узевши сам собом тајну св. причешћа.

Тијело непрежаљеног покојника опојаће се и сахраниће се по обредима наше свете православне цркве у 11 сати прије подне у нељељу 16 октобра у средини храма нове саборне цркве у Мостару.

Мостар, 12 октобра 1888.

Ожалошћена срп.-правосл. цркв. школска општина
испред васколиког српско-православног народа херцеговачког.

Јавна захвала.

Јављајући својијем пријатељима и знанцима у мјесту и на страни тужну вијест о смрти мога унука **Јована**, који се пресели у вјечност 19 октобра у 8 ура из јутра ов. год. послије двогодишњег тешког боловања. Овим путем: рођацима, племеницима и пријатељима који су учествовали у спровод потоње мушке главе подмлатка мога дома; такођер мојијем пријатељима, који ми пружише утјеху у тузи мојој, лично или телеграфским путем, најсрдачније изјављујем моју захвалу.

Грахово, 20 октобра 1888.

Преожалошћени:
Војвода **Анто Даковић**
са својом породицом.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Овдашњој г. г. свештеницима, учитељима, грађанству и другијем ближњијем и даљнијем племеницима, који сви скупа притекоше и помогоше нам олакшати жалост за нашијем незаборављенијем братом, или тастом, мужем и оцем, капетаном **Петром**, захваљујемо ожалошћена браћа: поп Јовица и Милија Велашевићи, зет Шпиро Лакић, удова Стана и шћер Велика.

Болести сваке врсте особито *живаца*, *падавица*, слабости *желудца*, зујање и слабост *ушију*, *глухоте*, *главобоље*, *мигрене*, *хлороза*, и *узетост*, лијече се сигурно нашим чувеним разумним начином. Лијечењем од четири недјеље постигли смо најчудноватије успјехе у случајима *ситње*, и слабости *плућа*. Молимо да нам се сасвим повјерљиво пошље потанко опис болести и да се дода поштанска марка за одговор.

Officin „Hygiea" à Breslau II.
(Allemagne).

ОГЛАСИ.

PARIS

GRANDS MAGASINS DU

Printemps

NOUVEAUTÉS

Demander

Le **MAGNIFIQUE ALBUM ILLUSTRÉ** renfermant **554** *gravures inédites* de Robes, Confections, Articles pour toilettes de Dames et Enfants, Vêtements pour Hommes, etc., ainsi que la nomenclature de tous les tissus en Soieries, Lainages, Indiennes, Toiles, etc. etc., qui

Vient de Paraître.

L'envoi en est fait **GRATIS ET FRANCO** contre demande affranchie, adressée à

MM. JULES JALUZOT & Cie
à Paris.

Sont également envoyés *franco* les échantillons de tous les tissus composant les immenses assortiments du ***PRINTEMPS.*** (Bien spécifier les genres et prix.)

Tout achat à partir de **25** fr. est expédié *franco de port* jusqu'à la frontière. A partir de **50** francs, toute commande pouvant être expédiée en un *Colis Postal*, est envoyée franco jusqu'à destination.

ОПШТА АГЕНЦИЈА

C. M. MÜLLER;

Hatton Chambers, Hatton Garden,

London, E. C.

Прима се представништва знатних и поузданих трг. кућа у свакој врсти трговине. Пошиљања, куповања и продаје по наредби.

Знатна стоваришта претворена су у инглеску задругу.

СВЕЗЕ ПРВЕ ВРСТЕ.

3—30

(ЏЕМС МАЈЛС)

JAMES MILES & SON,

61, Farringdon road, 61,

London, E. C.

Непосредан увоз умјетничке робе, слика, гласовира, часовника (сахатова) сваке врсте, ковина од сребра, злата и туча, драгога камења, порцулана, судова (керамике), пуца, рукавица, четака, и т.д. и т.д.

Услуге се нуде поузданим кућама.

3—30

Употријебљене *поштанске марке* црногорске и друге купујем:

Ad. Lohmann in Pinneberg in Holstein (Germany).

(3—3).

Купујем поштанске марке **црногорске**, употријебљене. Ко их има на продају, молим да ми пошље своју понуду са свијем условима.

R. Müldner
Д. Тузла (Босна).

ОБЈАВА.

Број 524.

Издаје се на јавни инканат кућа Стане М. Костића, постојећа у овој вароши до куће Лазара Марковљанина и Сава Николина, Зачиранина, и у улици крајем колског цетињско-ријечког пута. Кућа је поземљуша, тиглом покривена, дугачка $12^3/_8$ лаката, са бистијерном. Ко би желио исту кућу купити, нека се пријави овој управи до 8 новембра ов. год.

Цетиње, 23 августа 1888.

Управитељ вароши Цетиња:
Ђ. ВУКОТИЋ.

Уредник и издавалац **Божо Новаковић.**

У књ. црног. државној штампарији.